

Op de figuurlijke brandstapel

De schattingen lopen uiteen van 50.000 tot 100.000 ter dood gebrachten in Europa. Niet meegenomen in deze schatting zijn de velen die bezweken tijdens de processen. Door marteling, omdat dat in deze jacht was toegestaan, of door verkrachtingen en andere gruwelijkheden waar ik niet eens over wil nadenken. Ongeveer 85 procent van de slachtoffers was vrouw. De overige 15 procent van de slachtoffers was man of kind – en had hoofdzakelijk een link met een van de veroordeelde vrouwen.

Ik heb het over de heksenjachten die in Europa van de 15de tot en met de 18de eeuw plaatsvonden.

We hebben er allemaal over gehoord, maar in plaats van er met afschuw over te spreken, worden er nog dagelijks grapjes over gemaakt. Er worden verhaaltjes over verteld aan kinderen, waarin de heks kwaadaardig en angstaanjagend is.

Vrouwen die zich uitspreken, over wát dan ook, worden uitgemakt voor heks. En er belanden nog dagelijks vrouwen op de

figuurlijke brandstapel. Bekende voorbeelden: onze burgemeester Halsema en minister Kaag.

Maar het gebeurt de hele tijd en het overkomt heel veel vrouwen. Als eenmaal is 'besloten' (altijd door mannen) dat jij als vrouw het kwaad vertegenwoordigt, zal alles wat je nog zegt of doet tegen je worden gebruikt.

Dit mechanisme is direct te herleiden naar die tijd waarin het verdacht werd gemaakt als vrouwen zelfstandig waren. Zich uitspreken. Kennis van zaken hadden. Zich 'bemoeiden' met de geboorte van nieuw leven (vroedvrouwen).

Zeker als weduwen al wat op leeftijd waren en hun taak hadden volbracht (lees: voor nageslacht zorgen) en ze dús geen functie meer hadden, liepen ze gevaar. Wanneer vrouwen elkaar ontmoetten, werden dat al gauw samenzweringen.

Verstandig was het dus om als vrouw in de pas te lopen, je mond te houden en niet gezien te worden in een groep met andere vrouwen. En als een andere vrouw werd beschuldigd van hekserij, liet je het wel uit je hoofd het voor haar op te nemen, want dat betekende vaak

ook voor jou de brandstapel.

Die laatste opsomming bestaat uit zaken waar we tot op de dag van vandaag nog last van hebben. Generatie op generatie is aan vrouwen doorgegeven hoe je je het best gedraagt om ongestraft te bestaan.

Tot vandaag. Althans, dat hoop ik.

Deze week verschijnt het pamflet *Heksenmonument*. Het is een bundel met teksten en verhalen van onder anderen Bregje Hofstede, Susan Smit, Ellen Deckwitz en Arthur Japin – als eerste stap naar een nationaal heksenmonument ter nagedachtenis aan alle slachtoffers van heksenprocessen in Nederland. Zaterdag om 12.00 uur worden er witte bloemen gelegd op de Dam, op de plek waar onschuldigen tot heks zijn veroordeeld.

Ik heb het boekje al gelezen en de verhalen van vrouwenhaat, misogynie en het patriërchaat, álle puzzelstukjes die wijzen naar de oorsprong van huidige figuurlijke heksenjachten, vallen op hun plek. Precies waarom dit zo belangrijk is, want heling ontstaat pas na (h)erkenning en na eerherstel.